

Innspill til regjeringens handlingsplan for FNs bærekraftsmål

Oslo, 30. november 2020

Takk for muligheten til å gi innspill til regjeringens arbeid med bærekraftsmålene. Restarters Norway jobber for å skape en kultur for reparasjon, med fokus på elektronikk. Vårt arbeid berører flere av målene, men er særlig relevant med tanke på bærekraftsmål 12 om bærekraftig produksjon og forbruk, og bærekraftsmål 13 om å stoppe klimaendringene.

Innspill til bærekraftsmål 7, 8, 12, 13 og 15

7 Ren energi til alle: Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris.

Elektronikk inneholder en rekke kritiske metaller som vi forventer en mangel på i løpet av kort tid. Etterspørselen etter disse metallene er økende. Vi har både et økende forbruk av elektronikk på verdensbasis, samtidig som vi trenger mer og mer av metallene til utvikling av fornybar energi. Årlig brukes mer enn 50 prosent av kritiske råvarer som utvinnes i verden til å produsere elektrisk og elektronisk utstyr¹. For å muliggjøre utbyggingen av fornybar energi og opprettholdelsen av vårt digitale samfunn, må vi ta bedre vare på de råvarene som allerede er utvunnet. Den økte etterspørselen etter kritiske metaller og andre råvarer i tiden som kommer må først løses med redusert materielt forbruk og bedre ressursutnyttelse.

8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst: Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

For å oppnå bærekraftig økonomisk vekst, er det en forutsetning at vi reduserer presset på naturressurser ved å endre forbruket vårt. Økonomisk vekst og sysselsetting må alltid skje innenfor planetens tålegrenser. Oppbyggingen av samfunnet etter covid-19 må omfavne grønne arbeidsplasser og legge til rette for tjenestebaserte næringer som reduserer og forbedrer vårt materielle forbruk.

---

¹ Jahren. S.m.fl. SINTEF Industri 31. juli 2020. *Studie av potensialet for lavere klimagassutslipp og omstilling til et lavutslippssamfunn gjennom sirkulærøkonomiske strategier*. Rapport. <https://www.sintef.no/prosjekter/reduuerte-klimagassutslipp-og-overgang-til-lavutslippssamfunn-gjennom-strategier-for-sirkular-okonomi/> Hentet 30. november 2020

Elektronikken vi forbruker er stort sett importert. Utvinnings- og produksjonsarbeidet i gruver og fabrikker er ofte svært risikabelt, og hvert år er det dødsfall og menneskerettighetsbrudd på slike arbeidsplasser. Elektronikk er også farlig avfall som inneholder helsefarlige miljøgifter. Norske myndigheter og forhandlere må jobbe for anstendige arbeidsforhold i hele verdikjeden til produkter.

12 Ansvarlig forbruk og produksjon: Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre

Bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre fordrer en overgang til mer sirkulære verdikjeder som demper presset på naturen og klimaet. Utvinning av råvarer til elektronikk gjennom gruvedrift er ofte svært skadelig for naturen og nærliggende lokalsamfunn. Elektronikk er også den raskest voksende avfallsstrømmen på verdensbasis. Globalt blir kun 20 prosent av EE-avfallet sendt til resirkulering. Behovet er stort for bedre produkter som lever lenger.

Myndighetene må legge til rette for at produksjon, salg og forbruk av sirkulære varer og tjenester skal lønne seg. Dette må inkludere reparasjon og en styrking av reparatøryrket i Norge. Estimerer viser at det også kan være positivt for samfunnet og bidra til viktige arbeidsplasser^{2,3}. Næringen selv mener også det er potensial for økt ombruk og reparasjon av elektronikk. For å styrke reparatører og etablere en reparasjonskultur, er det et sterkt behov for tydelige politiske virkemidler i hele verdikjeden.

Norge er "i verdenstoppen når det gjelder innsamling av elektriske og elektroniske (EE) produkter"⁴. Dette er selvsagt positivt, men vi er også det landet som forbruker mest elektronikk i hele verden⁵. Bare i år har nordmenns forbruk økt med hele 18 prosent⁶. Per dags dato klarer vi heller ikke å resirkulere de fleste sjeldne jordmetaller.

---

² European Commission, March 4, 2019. Working document. *Sustainable Products in a Circular Economy - Towards an EU Product Policy Framework contributing to the Circular Economy* https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/sustainable_products_circular_economy.pdf Retrieved May 7 2020.

³ SINTEF 12. november 2020. *Studie av potensialet for verdiskaping og sysselsetting av sirkulærøkonomiske tiltak: Utvalgte tiltak og case*. Rapport, versjon 2. https://www.sintef.no/globalassets/sintef-industri/rapporter/sluttrapport_verdiskaping_sysselsetting_sirkularokonomi_nov2020_versjon2.pdf/. Hentet 30. november 2020.

⁴ Deloitte. *Kunnskapsgrunnlag for nasjonal strategi for sirkulær økonomi. Delutredning 1 – Potensial for økt sirkularitet*. 3. September 2020.

⁵ The Global E-waste Statistics Partnership (GESP). 2020. *The Global E-waste Monitor 2020 Quantities, flows and the circular economy potential*. Country E-waste Key Statistics. <https://publications.globalewaste.org/v1/file/271/The-Global-E-waste-Monitor-2020-Quantities-flows-and-the-circular-economy-potential.pdf> Retrieved 10 september 2020.

⁶ Svendsen, Lasse. 26. August 2020. *Rekordvekst for elektronikk*. Artikkel. <https://www.lydogbilde.no/nyheter/generelt/rekordvekst-for-elektronikk/> Hentet 27. November 2020.

Regjeringen bør derfor vektlegge tiltak for redusert forbruk og avfallsmengder, ikke bare resirkulering.

13 Stoppe klimaendringene: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem og 15 Livet på land: Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av arts mangfold.

Å stoppe klimaendringene krever en helhetlig tilnærming til problemet. 45 prosent av utslippene må kuttes ved å endre hvordan vi lager og bruker produkter⁷. I Norge "importerer" vi totalt sett mer utslipp enn utslippene fra egen produksjon og eksport.⁸ Klimaregnskapet inkluderer likevel kun direkte utslipp i Norge, og viser ikke hvilket avtrykk vårt forbruk har på naturen. Da mister forbrukere et viktig insentiv og verktøy for å handle klima- og miljøvennlig.

Hvis alle i EU hadde forlenget levetiden på mobiltelefonen sin med ett år, tilsvarer det å fjerne en million biler fra veiene i ett år⁹. Et forbruksbasert klimaregnskap vil bidra til å synliggjøre klimaeffekten av sirkulærøkonomiske tiltak. Det er viktig at regnskapet også omfatter andre miljøpåvirkninger, som uttømming av ressurser og tap av naturmangfold.

Konkrete forslag til tiltak i handlingsplanen:

- For å redusere forbruket og dempe presset på naturressursene, bør regjeringen fjerne moms på reparasjoner og reservedeler og gi utvidede garanti- og reklamasjonsrettigheter. Det bør også innføres fritt verkstedvalg på lik linje som med biler.
- Implementere EUs handlingsplan for sirkulærøkonomi og direktivet for økodesign så raskt det lar seg gjøre.
- Innføre et forbruksbasert klimaregnskap og et miljøregnskap som tar høyde for naturødeleggelser og uttømming av ressurser.

---

⁷ The Ellen MacArthur Foundation. V3 – 26. September 2019. *Completing the picture: How the circular economy tackles climate change*. https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/Completing_The_Picture_How_The_Circular_Economy_Tackles_Climate_Change_V3_26_September.pdf Retrieved 30.11.2020

⁸ Ritchie, Hannah. October 07, 2019. *How do CO2 emissions compare when we adjust for trade?* Article. https://ourworldindata.org/consumption-based-co2?fbclid=IwAR1t8dfvgwhjHbZyNY0ReEeqM4Z3b9arBmDQnkr2LOsf0toKb0y_ccKIT1Y Retrieved April 21, 2020.

⁹ European Environmental Bureau. 2019. *Cool products don't cost the earth*. www.eeb.org/coolproducts-report Retrieved April 21, 2020.

- Strengere krav til produsenter og forhandlere av elektronikk for å sikre samtlige bærekraftsmål.
- Bedre regulering med produsentansvarsordningen for å unngå EE-avfall på avveie.
- Utvide produsentansvarsordningen for å sikre mer bærekraftige produkter på det norske markedet.

Vennlig hilsen

Anine Dedekam Moldskred

Prosjektleder, Restarters Norway

anine@restartersnorway.no

mobil: 909 97 613

Kaja Juul Skarbø

Daglig leder, Restarters Norway

kaja.skarbo@restartersnorway.no

mobil: 952 33 873